

TYSK LÆRERFORENINGEN
for gymnasiet og HF

WissensWert

Nr. 55/feb
2025

**GUTE
NACHRICHTEN**

De gode
historier
fra Tyskland



Ny efteruddannelse for gymnasielærere i moderne tysk kultur

Hvordan styrkes din tyskundervisning? Gennem otte dage med fokus på aktuelle politiske, kulturelle og historiske udtryksformer i Tyskland og nye fagdidaktiske tilgange i et stærkt fagligt fællesskab.

Temperaturen på Tyskland

Når man åbner for nyhederne, er udfordringerne ikke til at overse; mens verden ændrer sig i hastig fart, er Tyskland er også på vej til at forandre sig. Igennem de seneste årtier havde Forbundsrepublikken udviklet sig til en af de mest velfungerende europæiske demokratier, der var stolt af sit opgør med fortiden, og som var god til at integrere mange hundredtusinder indvandrere og flygtninge, der søgte mod Europa.



MAJA DINSEN WILLEMS

Lektor i tysk og dansk på
Sankt Annæ Gymnasium



MORITZ SCHRAMM

Lektor på Tyskstudiet på SDU,
foredragsholder om tysk
politik, kultur og historie

For mange var Tyskland et forbillede: politisk stabilt, rigt på mangfoldigt kulturliv og en økonomisk motor i Europa.

Dagens nyheder om Tyskland vidner om, at der ikke er meget tilbage af dette glansbillede af naboen mod syd. Migrations- og indvandringsdebatterne raser gennem landet. AfD's indflydelse ser ud til at vokse, og krigen i Mellemøsten har igen åbnet gamle sår og debatter om forholdet mellem kolonihistorien og nazitiden. Samtidig er erhvervslivet i krise: den traditionsrige bilindustri er i massive problemer, den grønne omstilling halter, og erhvervslivet skriger efter reformer og investeringer. Nogle eksperter taler sågar om faren for en mulig afindustrialisering af Tyskland, hvis ikke der snart kommer styr på infrastrukturen og digitaliseringen. Og så er den politiske ustabilitet end ikke nævnt.

Sådanne komplekse emner udfordrer også undervisningen i tysk som fremmedsprog i Danmark, og en række spørgsmål dukker op: Har vi nok viden om de aktuelle udviklinger? Hvordan skal de aktuelle udviklinger i Tyskland egentligt forstås?

Vi har spurgt os selv, hvad perspektiverne på erindringskulturen, migrationen og det politiske Tyskland egentligt er? Hvad sker



der i litteraturen og kulturlivet? Og hvordan er mindretallene på begge sider af grænsen mellem Danmark og Tyskland påvirket af de ophedede debatter og den politiske uro? Og hvordan kan disse emner omsættes til materiale og praksis i tyskundervisningen?

Efteruddannelsen *Modul i moderne tysk kultur for gymnasielærere* på SDU, som retter sig mod tysklærere på alle ungdomsuddannelser, har en ambition om at klæde

deltagerne på i forhold til at forstå Tysklands nuværende kulturelle og politiske udvikling og til at udvide den didaktiske værktøjskasse med nye fagdidaktiske perspektiver på tilrettelæggelsen af tyskundervisningen i netop disse emner. Efteruddannelsens seminarer er et forsøg på at komme bagom mediernes overflade og give et mere dybdegående indblik i de aktuelle udviklinger i landet. På samme tid er det også et forsøg på at forholde sig kritisk over for fagets egne traditioner,

at udfordre sprogsynet og gentænke vores forståelse af fremmedsprogsindlæring.

Første års erfaringer med efteruddannelsen

I november sidste år afholdt vi et skriveseminar på Sinatur i Nyborg for tysklærere, der havde tilmeldt sig eksamen på efteruddannelsens første årgang. Det var det sidste seminar i en række af fem, og stemningen var lidt vemodig, men også fyldt med mange spændende diskussioner om nye perspektiver på tyskfagets sprogsyn, kulturbegreber og forståelser, kreative øvelser og æstetiske oplevelser af lærestof. Efteruddannelsen på SDU tilbyder erfarne tysklærere på ungdomsuddannelserne en mulighed for at se faget med nye briller og gentænke faglige tilgange og praksisser i et stærkt fagfællesskab. I og med uddannelsen er ny, hang spørgsmålet om, hvordan uddannelsens forløb var lykkedes, i luften. Skriveseminalet bød med andre ord også på et tilbageblik over, hvad et år i krydsfeltet mellem nyeste forskning og garvede undervisere gjorde os klogere på.

Første seminar blev afholdt i februar 2024 på det hyggelige Sinatur i Middelfart, hvor



otte engagerede og interesserede tysklærere fra hele landet var mødt op. Arbejdsgruppen på uddannelsen tæller ud over Moritz Schramm og Maja Dinsen Willems også lektor Anke Piekut, som til dagligt bl.a. underviser på *Master i Gymnasiepædagogik*, didaktiklinjen og som forsker i narrativer på og om ungdoms- og erhvervsuddannelser, og Anne-Sofie Paaske, lektor i tysk og historie på Horsens Gymnasium. Anne-Sofie og Maja fungerer desuden som kursusledere og som brobyggere mellem SDU's lektorer og lærere i praksis. Vi var meget spændte på samarbejdet og meget nysgerrige på de erfaringer og oplevelser, som tysklærerne ville bringe i spil i løbet af efteruddannelsens fire hovedtemaer: *Migration og kultur*, *Nye tendenser i erindringskulturen*, *Sprog- og kultursyn i mindretalsgymnasier* og *Litteratur i undervisningen i dag*.

Udfordringer og muligheder i tyskfaget

Selvom vi i starten oplevede en stor frustration over læreplanens sprogsyn og mange elevers manglende motivation for at engagere sig i faget, var indtrykket i november, at frustrationen måske ikke var forsvundet, men i stedet veget i baggrunden for nye drøftelser af perspektivernes muligheder og nye didaktiseringer af lærestof og øvelser. Særligt efteruddannelsens fokus på tyskfaget som et kulturfag og ikke udelukkende sprogfag skubber til blikket på fagets andre og gerne aktuelle dimensioner, der er mindst lige så vigtige, men ofte synes svære at undervise i, fordi det i forberedelsen kan være tidskrævende at aktualisere materialet, og fordi elevernes sproglige niveau ofte spænder ben. Nyere forskning som *Flere sprog i ungdomsuddannelserne* af Holmen og Thise (2024) fremhæver den centrale



kobling mellem sprog, læring og pædagogik. Her forstås sprog i flertal og er et udtryk for sprog som social interaktion, elevidentitet, bro mellem eksisterende og ny viden, middel til at opleve mening og relevans i undervisningens aktiviteter samt som en vej til at engagere sig både mundtligt og skriftligt. Sprog bliver på den måde en del af den kognitive forståelse og bearbejdelse af fagligt stof og sprogproduktion. Derfor er kultur og historie på linje med sprogtilegnelsen en væsentlig søjle i tysk fagets selvforståelse, hvilket ikke er nyt i sig selv. Nyt er, at der på efteruddannelsen fyldes på af aktuel viden om tysk kultur og historie, som peger ind i nogle af de samme udfordringer eller muligheder, som elever i form af flersprogede individer godt kan genkende og engagere sig i. Fagets grammatiske del opfattes i den sammenhæng som en funktion, eleven skal arbejde med at forstå og beherske i et vist omfang for meningsfuldt at kunne

identificere sig selv som elev i faget og engagere sig i fagets aktiviteter.

Den fortløbende samtale og fordybelse

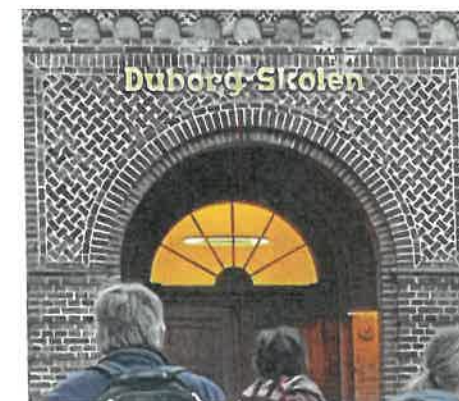
På efteruddannelsen er det særligt en styrke, at de faglige samtaler med og om elever, faget og undervisningen har været en fortløbende dialog på seminarerne. En samtale i et fagfællesskab, hvor ny viden blev bragt i spil, diskuteret og omsat til aktiviteter i undervisningen. Erfaringerne blev ofte drøftet på det efterfølgende seminar, som gav lærerne mulighed for en større faglig fordybelse i forståelser af f.eks. kulturdimensioner, konflikter i forbindelse med en mangfoldig erindringskultur og af kreative øvelser i undervisningen. Samtalens kompleksitet var ofte at føle, når forskellige elevgrundlag, syn på faget og måder at bedrive skole spillede ind i drøftelser om anvendelse af nyt stof eller tilrettelæggelse af undervisningen. Disse elementer fungerede både som øjenåbner af (oprindeligt: på) faget i forskellige kontekster, men gav også et nyt lys på egen praksis og skolekultur. Samtalerne gav rum for at drøfte efteruddannelsens temaer og nye erfaringer, som ikke blev hængende ved lærerværelsets kaffeautomat. Tværtimod, samtalerne på seminarerne fortsatte også over frokosten, middagen og et velfortjent glas vin om aftenen.



Den fortløbende samtale var et afsæt for at revidere eller skabe nye forløb, øvelser og ikke mindst forståelser af fagets forskellige dimensioner og fagdidaktiske muligheder. Og vi håber, at samtalen i tysklærernes nye netværk med hinanden vil fortsætte og forgrene sig videre i deres respektive faggrupper.

Kultur og sprog i praksis – to skolebesøg

Udover at dykke ned i aktuelle udviklinger i Tyskland, fagdidaktisk teori og lærernes erfaringer ønskede vi også i fællesskab at undersøge tyskundervisning i praksis. Ét af seminarerne er derfor afsat til skolebesøg, hvor vi med afsæt i vores nye viden og erfaringer besøgte henholdsvis *Deutsches Gymnasium in Apenrade* og *Duborg Skolen i Flensborg*. Omdrejningspunktet blev især kultur- og sprogforståelse på skolerne og i undervisningen, men i høj grad også iagttagelser omkring, hvordan vi kunne se tegn på f.eks. postmigration, flersprogethed, kreativitet, æstetiske oplevelser i undervisningen, behandling af erindringskulturen, forskellige kulturdimensioner i og udenfor undervisningen. Besøgene bekræftede



os blandt andet i, at sprog i flertal er en stor resurse, som vi nogle gange overser i tyskundervisningen, og at kultur og erindring ikke kun er et spørgsmål om, hvem der har retten til at definere, men i høj grad også handler om retten til at pudse brillerne og se kultur og erindringer gennem andre aktuelle prismen.

Vores erfaring med efteruddannelsen peger på, at det er vigtigt for tyskundervisningen at forny sin viden om Tyskland og indlæring af fremmedsprog i et fagligt fællesskab, som står styrket i et krydsfelt mellem viden, tilrettelæggelse og praksis.

Vil du vide mere?

Se vores hjemmeside www.sdu.dk om den nye efteruddannelse *Modul i moderne tysk kultur for tysklærere* på SDU. Brug blot søgefunktionen.

Uddannelsen består af fire seminarer over to dage fordelt på to semestre. Et femte seminar kan tilkøbes, hvis man ønsker at gå til eksamen og dermed erhverve sig 15 ECTS.

Næste hold optages senest d. 30. juni 2025 med start i august 2025. Man kan med fordel søge midler hos *Kompetencefonden*, der har tre ansøgningsfrister i løbet af et år.

Hvis du har spørgsmål, kan du kontakte studieleder Anke Prekut på mail: ankep@sdu.dk